

Número 9, desembre 2002

La posada en marxa del sistema de crèdits europeu com a eina d'avaluació del currículum¹

CONSTANÇA ESPELT

Facultat de Biblioteconomia i Documentació

Universitat de Barcelona

espelt@fbd.ub.es

Resum

Per tal de situar l'experiència de transició al sistema europeu de crèdits a l'ensenyament de Documentació de la Universitat de Barcelona, es fa una breu presentació del marc legal dels estudis de l'àrea de Biblioteconomia i Documentació a Espanya, es donen els trets generals de l'organització d'aquests ensenyaments de primer i segon cicle a la Universitat de Barcelona, i es detallen les actuacions d'aquesta Universitat relatives al procés de Convergència europea. A continuació, s'enumeren els objectius generals del pla pilot de Documentació i es desglossen en objectius específics vinculats a la formació en competències, a l'aprenentatge centrat en l'alumnat, i als aspectes d'organització i materials docents. En el darrer punt es descriuen les actuacions realitzades per tal de proporcionar pautes de treball als professors i recollir dades per a l'estimació de les hores d'estudi i de treball que comporten les diferents assignatures.

1 La formació en Biblioteconomia i Documentació a Espanya

La creació oficial dels estudis de Biblioteconomia i Documentació a Espanya és molt recent ja que no és fins al final dels setanta i principi dels vuitanta que s'estableixen els estudis de primer cicle,² es publiquen les directrius per a l'elaboració dels plans d'estudis,³ i, concretament el 1982, l'escola existent a Barcelona queda adscrita a la Universitat de Barcelona i es crea el primer centre oficial a la Universidad de Granada. Pel que fa als estudis de segon cicle, durant la dècada dels vuitanta l'oferta de cursos de postgrau i màsters va ser l'única via per a un nivell superior de formació destinada principalment a professionals en actiu procedents d'altres titulacions, però també per a aquells diplomats que volien completar els seus estudis amb una especialització. L'any 1992 es va crear oficialment el

títol de llicenciat en Documentació i el 1994 es comença a impartir el segon cicle a quatre universitats (Carlos III i Alcalà a Madrid, Salamanca i Granada).

Actualment la diplomatura s'ofereix a tretze universitats espanyoles i la llicenciatura a onze, quatre de les quals no imparteixen el primer cicle. La concentració de l'oferta és superior a Madrid —tres facultats per a la diplomatura i tres per a la llicenciatura— i Barcelona —dos centres per a la diplomatura i tres per a la llicenciatura— als quals s'afegeix el curs 2002–2003 un títol propi en Arxivística, també de segon cicle, a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Els plans d'estudis actuals de les diferents escoles i facultats segueixen les directrius específiques per als estudis de primer cicle de 1991⁴ sorgides de l'aplicació de la reforma del marc legal universitari de 1987. Aquesta llei introdueix el sistema de crèdits, amb una equivalència de 10 hores de classe teòrica per crèdit, i fixa la càrrega lectiva global per any acadèmic entre 60 i 90 crèdits, de manera que el total de crèdits del primer cicle oscil·la entre 180 i 190 crèdits, i el del segon cicle entre 120 i 130. Amb l'objectiu d'incentivar el treball pràctic, un decret de 1998 especifica que part dels crèdits de cada matèria podrà destinar-se al treball tutoritzat. La nova llei d'universitats,⁵ aprovada al final de desembre de 2001, no comporta novetats directament relacionades amb els plans d'estudis, únicament anuncia que el govern establirà les normes necessàries perquè la unitat de mesura acadèmica sigui "el crèdit europeu o qualsevol altra unitat que s'adopti en l'espai europeu d'ensenyament superior" (article 88).

D'acord amb la normativa, cada centre elabora el seu pla d'estudis respectant el mínim de crèdits de les matèries troncales establertes per les directrius i reservant un mínim del 10% del total de crèdits, anomenats de lliure elecció, que l'alumne podrà fer en assignatures d'altres estudis o activitats i cursos reconeguts per la universitat. Els crèdits restants, entre un 40 i un 50%, correspondran a les assignatures obligatòries i optatives dissenyades per cada centre per oferir els perfils que consideri més adients.

El perfil del diplomad queda definit com un professional capacitat per ocupar llocs de treball —tant tècnics com de gestió— en biblioteques, centres de documentació i arxius, per als quals no es requereixi el títol de llicenciat. Els perfils de gestió i planificació d'unitats i sistemes d'informació, documentació especialitzada i recerca són els que s'atribueixen a la llicenciatura.

Les matèries troncales que han d'incloure els ensenyaments de primer cicle són: Arxivística, Biblioteconomia, Documentació i Bibliografia (mínim de 10 crèdits cadascuna), Tecnologies de la informació (15 crèdits), Anàlisi i llenguatges documentals (20 crèdits), i es mantenen 10 crèdits per a l'estada en un centre de pràctiques i la presència testimonial de 6 crèdits de Diplomàtica, Paleografia i Numismàtica.

Els aspectes més qüestionats de les directrius del primer cicle han estat els següents:

- el manteniment de la divisió entre les tres àrees clàssiques, Arxivística, Biblioteconomia i Documentació, que no afavoria l'elaboració de plans d'estudis plenament harmonitzats, tal com defensava la UNESCO el 1987;⁶
- la introducció de les Tecnologies de la informació com una matèria troncal específica, en lloc d'incloure descriptors que obliguessin a

incorporar les aplicacions tecnològiques a la resta de matèries troncal;

- la inexistència d'una matèria amb una denominació general relativa al tractament i recuperació de la informació.

L'accés al segon cicle està obert a qualsevol titulació de primer cicle, amb l'obligatorietat de cursar entre 40 i 45 crèdits suplementaris per anivellar la base de coneixements en Biblioteconomia i Documentació per als alumnes procedents d'altres estudis. La troncalitat establerta per les directrius⁷ atorga 16 crèdits a Indexació i representació i processament automàtic del coneixement, 14 a Administració de recursos i planificació, i 17 crèdits per a matèries que no formen part de l'especialització, Estadística, Sistemes informàtics i Metodologia per a la investigació. Una de les diferències destacables respecte el primer cicle és la relació amb altres disciplines evidenciada amb la presència de matèries assignades a les àrees de coneixement d'Economia i organització d'empreses i Llenguatges i sistemes informàtics.

2 Els estudis de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona

L'actual Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona té el seu origen en l'Escola Superior de Bibliotecàries fundada l'any 1915 per la Mancomunitat de Catalunya amb l'objectiu de formar personal per a la futura xarxa de biblioteques públiques de Catalunya. Sense interrompre la docència, l'Escola canvià de dependència administrativa fins que s'integrà a la Universitat de Barcelona, l'any 1999. A la docència del primer cicle, el curs 1998–1999 s'afegí la llicenciatura en Documentació, i el curs 2000–2001 un programa de doctorat sobre Documents i sistemes documentals en l'entorn digital. A banda dels estudis oficials, l'Escola organitzà conjuntament amb la Universitat Politècnica de Catalunya un curs de postgrau des de 1995 fins al 1998. Així mateix, la Facultat imparteix un mestratge a Nicaragua i El Salvador des de 1997 i ofereix cursos de formació continuada, tant oberts com a partir de la demanda específica d'entitats del sector professional.

La Facultat disposa de tres aules d'informàtica amb un total de 75 PC en xarxa, i la majoria de les aules tenen facilitats de connexió i projecció. La biblioteca, amb fons especialitzat, manté una aplicació de dossiers electrònics perquè el professorat pugui posar a l'abast de l'alumnat els materials docents i tota mena d'informació actualitzada sobre les activitats i la dinàmica de l'assignatura.

Els mòduls d'alumnes de la diplomatura són d'un total de 160 places, dividides en dos grups de 80 alumnes, que alhora es desdoblen en grups de 40 alumnes per a les hores corresponents als crèdits pràctics. A la llicenciatura s'ofereixen 100 places, 75 per a diplomats en Biblioteconomia i Documentació i 25 per a estudiants procedents d'altres estudis que hagin superat els 45 crèdits suplementaris. De manera similar al primer cicle, durant el curs 2001–2002 s'han establert un grup de 60 alumnes en el torn de tarda i un de 40 en el torn de matí. El grup de tarda es desdobla en dos grups de 30 alumnes per als crèdits pràctics.

El Departament de Biblioteconomia i Documentació exerceix la docència en els dos ensenyaments; en el cas del primer cicle, n'assumeix pràcticament la totalitat amb l'excepció d'alguna assignatura optativa, mentre en el segon cicle la participació de professors d'altres departaments és més alta (81 crèdits entre troncal i optatives). El Departament està format per 29

professors a temps complet i 30 a temps parcial, la majoria dels quals són professionals en exercici. L'elevat percentatge de professorat a temps parcial és degut als pocs anys que han transcorregut des de la integració de l'Escola a la Universitat i la creació de la Facultat, cosa que fa més lent el procés de convocatòria de places de professorat ordinari.

3 Actuacions de la Universitat de Barcelona en el procés de convergència europea

La Universitat de Barcelona ha portat a terme una tasca de difusió del procés de convergència europea que s'ha intensificat al llarg del darrer curs acadèmic amb un nombre elevat de presentacions a facultats i ensenyaments, i amb l'elaboració d'un "Espai universitari europeu" al web de la Universitat. El febrer del 2002, la Facultat va organitzar un seminari amb la participació de dos membres d'escoles d'altres països europeus, i va participar en una jornada organitzada pel col·legi professional que va aplegar docents de les universitats catalanes amb estudis de Biblioteconomia i Documentació.

A banda de la tasca de difusió, la Universitat de Barcelona ha considerat prioritàries les experiències puntuals de transició al sistema de crèdits europeu en la concessió d'ajuts d'innovació docent, i ha incentivat projectes més globals concretats en plans pilot en diversos ensenyaments per al curs 2002–2003. A la Facultat, aprofitant aquestes línies d'actuació, hi ha dos ajuts d'innovació docent concedits a docents de primer cicle, un per a les assignatures obligatòries d'Arxivística i l'altre per a assignatures de Biblioteconomia, i la llicenciatura s'ha ofert com a ensenyament pilot per aplicar un pla de transició al sistema de crèdits europeu a les assignatures obligatòries del primer any i als 45 crèdits suplementaris per a estudiants procedents d'altres estudis, que constitueixen el curs de Complementos de formació. Per tal de planificar i coordinar el pla, s'ha creat una comissió de treball integrada pel cap d'estudis, tres professors i dos alumnes.

L'objectiu principal dels plans pilot és recollir experiències útils per valorar els diferents aspectes del procés de cara a prendre mesures per a la implantació generalitzada del sistema. Els ensenyaments pilot — Comunicació Audiovisual, Educació Social, Estadística, Gestió i Administració Pública, Mestres (Llengua estrangera), Belles Arts, Biologia, Ciència i Tecnologia dels Aliments, Enginyeria Electrònica, Farmàcia i Psicologia— són prou variats per poder obtenir una mostra indicativa de les implicacions del sistema. A les reunions fetes fins ara s'ha pogut constatar que el plantejament de treball varia molt entre els ensenyaments, a conseqüència de la seva diversitat i de la manca d'unes línies d'actuació definides per la Universitat; les úniques condicions imposades han estat: no reduir la presencialitat de forma dràstica i no modificar la càrrega de crèdits de les assignatures establerta en els plans d'estudis. Els principals inconvenients d'aquest plantejament són la manca d'una dotació econòmica específica per als projectes, i el fet de no poder disposar de documents de treball que puguin servir de base i de suport metodològic en general.

4 Justificació del pla pilot a l'ensenyament de Documentació

El pla pilot de l'ensenyament de Documentació ha sorgit de la necessitat d'engegar una avaluació dels estudis. Des del començament, cada

semestre es fan enquestes d'opinió als alumnes sobre l'acció docent del professor en totes les assignatures, però es tracta d'un instrument estàndard que únicament permet copsar el grau de satisfacció de l'alumnat respecte a la metodologia utilitzada pel professor i la seva actitud envers l'estudiant. Una altra via és sol·licitar de formar part del programa d'avaluacions que porta a terme l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya,⁸ organisme que ja ha avaluat més d'un 50% de les titulacions que ofereixen les universitats públiques catalanes, però l'impacte de la integració recent de l'Escola a la Universitat en molts dels aspectes avaluats aconsella retardar aquest tipus d'avaluació. Finalment, el fet d'iniciar el procés d'avaluació mitjançant la identificació de les competències reals dels diferents perfils professionals per part dels ocupadors no sembla viable ja que la introducció recent de la titulació ocasiona una manca de consolidació dels llocs de treball pròpiament destinats a llicenciats.

A causa de la recent implantació dels estudis hauria estat precipitat encarar un procés de revisió global sense que hagués transcorregut un període suficient per consolidar les diferents assignatures. La mateixa Agència assenyala que el grau de maduresa mínim per emprendre una avaluació és haver format un mínim de tres promocions. D'altra banda, cal tenir en compte que l'allau de preinscripcions a l'inici dels estudis (329 per a 60 places) va provocar una primera promoció totalment atípica, integrada exclusivament per diplomats, en una gran majoria professionals amb un expedient brillant i una llarga trajectòria d'experiència laboral. La promoció d'estudiants que ha finalitzat els estudis el juny del 2002 és la primera que es pot considerar indicativa de les futures promocions, pel fet d'incorporar tant estudiants procedents d'altres titulacions que han cursat Complementos de formació, com un percentatge més elevat de diplomats recents, i per tant ja serà adient per fer una enquesta d'avaluació sobre la formació rebuda.

La necessitat d'avaluar els estudis es justifica amb tres arguments diferenciats:

- *La preparació d'una proposta de modificació de les directrius de plans d'estudis.*
Els dos textos legals són de fa deu anys, els canvis que ha sofert la societat i el nostre entorn professional en aquesta dècada fan especialment convenient encarar una reforma dels continguts obligats dels plans d'estudis. L'ús d'Internet i del treball en xarxa no té per què variar els coneixements bàsics sobre la naturalesa de la informació, l'ús de les fonts d'informació formals i informals i els factors que intervenen en el comportament de cerca d'informació, però sí que diversifica les funcions dels professionals, perquè exigeix competències per proporcionar serveis físics i serveis virtuals d'atenció personalitzada a una gran diversitat d'usuaris, que d'altra banda han passat a tenir a la seva disposició un gran volum d'informació. Si volem un professional flexible capaç d'adaptar-se a diferents entorns i cobrir un ampli ventall de funcions, sembla impossible estructurar uns estudis per oferir una formació tan diversificada.

D'altra banda cal un treball de posada en comú entre les diferents universitats espanyoles que imparteixen els estudis de segon cicle, i una tasca de cooperació per consensuar les especialitzacions actuals i futures, tal com ja apuntaven Abadal i Miralpeix l'any 1998.⁹

- *L'establiment d'una diferenciació clara entre els perfils professionals del primer i el segon cicle i les seves competències.*

L'estratègia seguida fins ara als ensenyaments de la Facultat ha estat tenir una cura especial a diferenciar l'oferta d'optatives dels dos ensenyaments i rebaixar el nivell dels continguts de gestió de la diplomatura. La llarga tradició docent del centre i l'estreta vinculació amb l'associació de professionals i amb els centres de pràctiques (prop d'un centenar de centres amb conveni amb la Facultat) havien afavorit l'actualització dels estudis de primer cicle amb relativa seguretat, combinant les exigències legals amb els requeriments del mercat laboral. Però l'existència del segon cicle exigeix un replantejament de les funcions dels diplomats i la identificació d'un conjunt de competències, diferents i alhora complementàries, per als dos nivells de formació.

Els problemes de sempre adquireixen més complexitat amb una doble titulació. La importància que cal concedir al marc conceptual respecte a l'adquisició d'unes habilitats tècniques determinades és una balança que ha generat molta bibliografia.¹⁰ Si retallem la base teòrica dels diplomats per reservar-la per al segon cicle, contribuïrem a formar tècnics poc reflexius, sense una base de coneixements que els possibiliti tenir criteris d'actuació coherents. La manca de reconeixement, i fins i tot coneixement, de la professió per part d'una societat que s'anomena *societat de la informació* és un altre dels problemes generals.¹¹ Si no es defineixen les línies de la formació a partir d'una anàlisi en profunditat, correm el risc de voler assignar als llicenciats denominacions modernes, com ara *arquitecte de la informació* o *gestor del coneixement*, i deixar per al diplomat la definició dels llocs de treball clàssics.

- *L'obtenció d'informació detallada de la metodologia emprada a les diferents assignatures i dels resultats obtinguts.*
La percepció actual és que en les assignatures de Biblioteconomia i Documentació està molt generalitzada la metodologia de projectes, mentre que en les assignatures d'altres disciplines s'apliquen diferents metodologies. Les tutories requereixen que el professor hi dediqui molt temps i una organització d'horaris que no encaixa en l'actual, pensada per a classes teòriques o pràctiques amb grups relativament nombrosos. Ens cal disposar de les dades suficients per introduir les modificacions d'organització adients i per detectar coincidències en les competències i habilitats que es volen fomentar per estudiar la introducció d'un sistema d'avaluació conjunta entre diferents assignatures, com ara el tipus *portfolio* (dossier). D'altra banda, serà convenient identificar les possibles disfuncions entre el nombre de crèdits de l'assignatura (totes són de sis crèdits) i el treball que l'alumne hi ha d'invertir.

Hi ha molts elements favorables que ens han animat a engegar el pla. El professorat ha tingut temps d'adquirir una certa seguretat, modificar i reafirmar els objectius de les diferents assignatures; l'inici del torn de matí el curs 2000-2001 afavoreix el treball en col·laboració entre els professors i la possibilitat de contrastar els efectes d'una mateixa metodologia en dos grups diferents. Des de la perspectiva de l'alumnat, el nombre limitat i el nivell de maduresa dels estudiants de 2n cicle facilita la comunicació i la implicació en el projecte. En els aspectes metodològics, s'han tingut dues experiències de semipresencialitat (Edició electrònica i Estadística) que han obtingut una valoració molt bona tant per part dels docents com dels alumnes. Altres elements metodològics favorables són l'ús generalitzat dels dossiers electrònics, que permeten adequar els recursos docents a mètodes alternatius a la classe magistral, i el fet que la majoria d'assignatures preveuen la realització d'exercicis i activitats pràctiques que s'inclouen en el pla d'avaluació.

Però és evident que alguns dels elements que tenim en contra tenen molt de pes. Pel que fa al professorat, el Departament de Biblioteconomia i Documentació no té prou força docent per poder alliberar crèdits de docència i dedicar-los a les tasques de coordinació i seguiment necessàries en el projecte; l'alt percentatge de professors que comparteixen la docència amb l'exercici de la professió dificulta la disponibilitat de temps per al treball en col·laboració i, en darrer lloc, el grau d'integració de la resta de departaments que imparteixen docència en assignatures troncal i optatives de l'ensenyament no és homogeni. Quant als estudiants, l'alt percentatge d'alumnes que treballen pot dificultar-ne la implicació, i aquest fet s'agreuja per la manca de diferenciació entre estudiants a temps complet i a temps parcial, de manera que un dels primers objectius ha de ser conscienciar l'alumne de la dedicació mitjana que exigeixen els estudis.

5 Objectius del pla pilot a l'ensenyament de Documentació

Els objectius generals definits són:

- Avaluar la coherència dels continguts i del plantejament metodològic i d'avaluació de les assignatures de l'ensenyament de Documentació i del curs de Complementos de formació.
- Obtindre un llistat de les competències i habilitats transversals i específiques que proporcionen els estudis i contrastar-les amb els perfils professionals que corresponen a la llicenciatura.
- Proporcionar elements de reflexió sobre els objectius de la llicenciatura en relació amb els de la diplomatura.

Com a objectius específics podem establir diferents blocs:

- a. *Els vinculats a la formació en competències*
 - Identificar els coneixements i procediments que s'asseguren amb la superació de les assignatures implicades en el pla.
 - Identificar les competències i habilitats vinculades als coneixements i procediments assegurats.
 - Detectar les mancances o l'excessiu reforç de competències i habilitats i fer propostes d'avaluació conjunta en més d'una assignatura.
- b. *Els vinculats a l'aprenentatge centrat en l'alumnat*
 - Mesurar les hores globals de treball de l'alumne per superar el primer curs de llicenciatura i el curs de Complementos de formació, i la seva distribució per assignatures al llarg dels dos semestres.
 - Detectar possibles disfuncions entre els crèdits actualment assignats a les assignatures i la càrrega de treball real associada a cadascuna.
- c. *Els vinculats a aspectes d'organització i materials docents*
 - Avaluar l'impacte dels dossiers electrònics en la metodologia de treball proposada a les assignatures, tant pel que fa al professor com a l'alumne.
 - Identificar les implicacions de la desigualtat numèrica entre el grup de matí i el de tarda.
 - Mesurar les hores de dedicació del professor que comporten els diferents plantejaments metodològics.
 - Introduir millores d'organització a partir de la informació recollida.

6 Actuacions dutes a terme i actuacions previstes

La tasca feta fins ara per la comissió de treball ha consistit a elaborar documents per a la difusió del sistema de crèdits europeu als nous alumnes que han formalitzat la matrícula a l'ensenyament, i a proporcionar pautes de treball al professorat.

Per tal d'oferir un marc comú de treball als professors, s'ha elaborat una llista de les competències genèriques dels llicenciats, que reproduïm a continuació:

Anàlisi de situacions	Diagnosticar i identificar els factors que condicionen una situació, estructurar els elements del context.
Resolució de problemes	Formular possibles solucions, avaluar-les d'acord amb les característiques pròpies del context, ajustar-se als recursos disponibles.
Gestió de recursos	Saber organitzar els recursos materials i humans disponibles per dur a terme les tasques amb eficiència.
Planificació	Mesurar la inversió de temps, costos, personal i proposar una organització del treball per a un projecte o tasca.
Capacitat de lideratge	Tenir iniciativa, creativitat i capacitat d'innovació. Saber prendre decisions i saber comunicar-les a l'equip de treball.
Capacitat d'integració en equips multidisciplinaris	Tenir consciència de la vinculació de la Documentació amb altres disciplines. Tenir habilitats de comunicació i bona disposició per col·laborar amb altres professionals per assolir els objectius.
Capacitat d'adaptació a la realitat del país	Conèixer les característiques de la nostra societat i dels sistemes d'informació existents i la seva trajectòria per tal d'adaptar les tendències i els models globals a la nostra realitat.
Capacitat d'aprenentatge continuat	Estar al dia en coneixements, mètodes i tècniques, productes i innovacions tecnològiques.

Som conscients que aquestes competències no poden ser d'utilitat per contrastar-les amb les dels diplomats; és més, segurament presenten ben poques diferències amb les de moltes altres titulacions ben allunyades de l'àmbit documental, ja que responen a la imatge del que es considera un bon professional en la societat actual, on el mercat laboral exigeix professionals autònoms i flexibles, que resolguin problemes i millorin el rendiment i els beneficis. Però sí que han de servir de marc per consensuar el model de professional que volem contribuir a formar.

Així mateix, s'ha fet una agrupació de les assignatures troncales i obligatòries segons els objectius formatius i el tipus d'habilitats que es volen assolir, per fomentar el treball en col·laboració dels docents i assegurar la continuïtat del treball que es portarà a terme en les assignatures del primer any. Així es diferencien els blocs d'assignatures següents:

- assignatures de fonaments teoricopràctics generals
- assignatures metodològiques
- assignatures de preparació per a la gestió de recursos econòmics i humans
- assignatures de desenvolupament d'habilitats tecnològiques
- assignatures de desenvolupament d'habilitats de gestió de la informació.

A partir de les plantilles distribuïdes, els professors van lliurar el mes de juliol passat una planificació de l'assignatura per unitats didàctiques. La planificació inclou el nombre d'hores dedicades a cada tipus d'activitat (exposicions teòriques, presentació de casos, exercicis i problemes, pràctiques a les aules d'informàtica, etc.), si es tracta d'activitats individuals o en grup i si es tenen en compte per a l'avaluació de l'assignatura. A més, se'ls va sol·licitar que fessin una primera estimació global de les hores d'estudi i treball que comportava l'assignatura. Aquest és el document base que s'utilitzarà per afegir les competències de cada unitat didàctica al llarg del desenvolupament de l'assignatura.

Al llarg dels dos semestres del curs actual es faran enquestes als estudiants per recollir l'estimació de les hores de treball que inverteixen en les activitats programades en les assignatures i la valoració que fan de la seva utilitat. S'ha sol·licitat a la Universitat que les enquestes permetin la identificació voluntària dels alumnes per poder establir correlacions entre les hores dedicades i les dades de rendiment acadèmic.

El proper curs 2003–2004 es preveu aplicar la mateixa metodologia a la globalitat d'assignatures de l'ensenyament i, a partir de la llista de competències específiques, fer una enquesta a les dues darreres promocions d'alumnes per veure quines competències consideren més útils i com valoren la formació obtinguda a la Facultat.

7 Conclusions

En el context espanyol, l'adopció d'un sistema centrat en l'aprenentatge, com el sistema europeu de crèdits, suposa grans canvis per a la majoria d'ensenyaments i universitats, que requereixen accions de tots els agents. El canvi de perspectiva de docents i estudiants en la metodologia, l'avaluació i l'elaboració i l'ús dels materials d'aprenentatge haurà d'anar acompanyada d'actuacions de les universitats per adequar els espais i les normatives que regulen l'organització de grups i classes, la càrrega docent del professorat i la matriculació. La importància del component pràctic en els estudis de Biblioteconomia i Documentació, i en concret en la dinàmica de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, ja ha posat en relleu alguns d'aquests problemes. És per això que l'objectiu del pla pilot de l'ensenyament de Documentació és recollir dades suficients per evidenciar la necessitat d'aquests canvis.

D'altra banda, en l'àmbit de Biblioteconomia i Documentació la transició al sistema europeu de crèdits s'hauria d'aprofitar per actualitzar i reorientar els dos cicles de la formació universitària, definint les competències dels perfils que corresponen a cada titulació.

Al primer cicle li manca una orientació més generalista, que complementi la formació que l'estudiant ha rebut en l'educació secundària, que transformi els alumnes en estudiants universitaris, que els exerciti en l'ús de bibliografia i que fomenti les capacitats d'anàlisi i de síntesi imprescindibles per a l'aprenentatge en l'ensenyament superior, base de coneixements

fonamentals de Biblioteconomia i Documentació.

L'enfocament tècnic del primer cicle actual dificulta que l'estudiant adquireixi una base de coneixements fonamentals en Biblioteconomia i Documentació, i posa més clarament de manifest les mancances de l'educació secundària. Un primer cicle no pot descuidar l'objectiu de transformar els alumnes en estudiants universitaris; cal una orientació més generalista que assenti els conceptes fonamentals de l'àmbit de la informació i, alhora, reforci la formació de l'estudiant, que l'exerciti en l'ús de les fonts bibliogràfiques i en les capacitats d'anàlisi i síntesi imprescindibles per a l'aprenentatge en l'ensenyament superior.

Sobre aquesta base, el segon cicle podrà centrar-se en la preparació de l'estudiant per a la recerca i oferir un ventall més ampli d'especialitzacions, sense concedir tant protagonisme als coneixements de gestió. D'altra banda, un enfocament en aquesta línia també simplificaria l'adquisició dels coneixements bàsics per part dels estudiants procedents d'altres estudis.

La introducció de la reforma del sistema de crèdits, la definició dels perfils professionals i el nou disseny dels plans d'estudis, la normalització dels perfils i titulacions a escala europea són reptes importants, que segurament cal encarar, malgrat la seva complexitat. Però també és important no perdre de vista que, mentre s'assegurin els valors de l'entusiasme per adquirir nous coneixements, la responsabilitat, la flexibilitat d'adaptació a l'entorn i la sensibilitat per detectar les necessitats continuarem, formant bons professionals.

Data de recepció: 22/10/2002. Data d'acceptació: 29/10/2002.

Notes

¹ El text d'aquest treball fou presentat a: EUCLID Conference (Tessalònica: 2000), *Restructuring and adapting to European standards: overcoming regional variations in needs and interests in education for LIS: Wednesday 16 – Friday 18 October 2002, TEI, Thessaloniki, Greece*.

² “Real decreto 3104/1978, de 1 de diciembre, por el que se crean en la educación universitaria las enseñanzas de Biblioteconomía y Documentación”, *Boletín Oficial del Estado*, núm. 8 (9 de enero de 1979).

³ “Orden de 24 de febrero 1981 por la que se fijan las directrices de los planes de estudios de las Escuelas Universitarias de Biblioteconomía y Documentación”, *Boletín Oficial del Estado*, núm. 63 (14 de marzo de 1981).

⁴ “Real decreto 1422/1991, de 30 de agosto, por el que se establece el título universitario oficial de Diplomado en Biblioteconomía y Documentación y las directrices generales propias de los planes de estudios conducentes a la obtención de aquél”, *Boletín Oficial del Estado*, núm. 243 (10 de octubre de 1991).

⁵ “Ley orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de universidades”, *Boletín Oficial del Estado*, núm. 307 (24 de diciembre de 2001).

⁶ UNESCO. *La armonización de la capacitación en materia de biblioteconomía, ciencias de la información y archivística* (Paris: UNESCO, 1987).

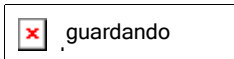
⁷ “Real decreto 912/1992, de 17 de julio, por el que se establece el título universitario oficial de Licenciado en Documentación y las directrices generales propias de los planes de estudios conducentes a la obtención de aquél”, *Boletín Oficial del Estado*, núm. 207 (27 de agosto de 1992).

⁸ Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya.
<<http://www.agenqua.org>>.

⁹ Ernest Abadal, Concepció Miralpeix, “La enseñanza de la Biblioteconomía y la Documentación en la universidad española a finales de los noventa”, *BiD: textos de biblioteconomía i documentació*, núm. 2 (1999).
<<http://www.ub.edu/bid/02abamir.htm>>.

¹⁰ David Stoker, *Persistence and change: issues for LIS education in the first decade of the twenty first century*, *Education for Information* (1999), p. 115–121.

¹¹ Marcia J. Bates, *Statement from the UCLA Department of Information Studies on LIS curricula for the ALA Congress on Professional Education*.
<<http://www.ala.org/congress/ucla.html>>.

Articles similars a BiD

- [Els programes de Fonts i serveis d'informació a les escoles nord-americanes de Biblioteconomia i Documentació](#). Centelles Velilla, Miquel. (2000)
- [Directrius per als programes educatius de biblioteconomia i documentació de nivell professional - 2000](#). IFLA. (2001)
- [La docència en arxivística a la diplomatura en Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona](#). Jornet i Benito, Núria; Rubió Rodón, Anna. (2000)
- [La catalogació en l'EEES : de projecte pilot a la posada en marxa](#). Ríos Hilario, Ana Belén. (2009)
- [L'avaluació per competències : proposta d'un sistema de mesura per al grau d'Informació i Documentació](#). Mano González, Marta de la; Moro Cabero, Manuela. (2009)

Articles similars a Temària

- [La evolución de la formación de los bibliotecarios](#). Orera Orera, Luisa. (2002)
- [La formation des professionnels de l'information en France : quelques éléments](#). Cotte, Dominique. (2001-2002)
- [Las primeras enseñanzas de Documentación en Periodismo](#). Tapia López, Alicia. (2001)
- [Panorama del sistema de formación en Cuba : desafíos del profesional de la información](#). Barrios Fernández, Norma. (2000)
- [Breve panorama sobre la Documentación en España \(excepto Cataluña\)](#). Caridad Sebastián, Mercedes; Martín Galán, Bonifacio; Méndez Rodríguez, Eva María; Rodríguez, David. (1999)

Articles del mateix autor a Temària

[Espelt, Constança](#)

[[més informació](#)]

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Barcelona, desembre de 2002
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

[Citació recomanada](#) • [Metadades](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)